

YURAK ISHEMIK KASALLIGI MAVJUD BEMORLARDA PAI-1 VA ENDOTELIN KO'RSATKICHLARINI O'RGANISH

Zokirova M.B.

Toshkent Tibbiyot Akademiyasi

Toshkent, O'zbekiston

Kirish. Avvalgi tadqiqotlar natijasiga ko'ra endotelin (ET) miokard infarktida yurak qon tomiri tizimi faoliyatining buzilishidan darak bergan. Bundan tashqari ET koronar ateroskleroz va koronar endotelial disfunktsiyasi, jigar va buyrak faoliyatidagi buzilishlarning ham belgisi hisoblanadi.

Tadqiqod materiallari va usullari. Tadqiqotga kiritilgan bemorlar Toshkent Tibbiyot Akademiyasi ko'p tarmoqli klinikasining "Kardiologiya" bo'limida davolanayotgan YuIK mavjud bo'lgan 67 nafar bemorlar (31 ta ayol/36 ta erkak) kiritildi. Ushbu bemorlarning o'rtacha yoshi $60,2 \pm 0,76$ ni tashkil etdi. Bemordan biomaterial sifatida bilak venasidan 10 ml xajmda qon olindi. PAI-1 oqsilining plazmadagi miqdori IFA "ELISA kit" usulida aniqlandi. Hamda konda endotelin miqdori ham aniklandi.

Tadqiqod natijalari. Modomiki ETning mahalliy ta'siriga asoslanib, uning yuqori miqdorda xosil bo'lishi va qonga tushishi yurak ishemik kasalligida jarayonning chuqurlashishiga sabab bo'lishini tahmin qilish tabiiy xol. Bizning tadqiqotimizda ET miqdorining ishonchli ortishi kuzatilmadi. Endotelin norma ko'rsatkichi 0,10-500 ng/ml teng. Guruhda ET miqdori mos ravishda $203,6 \pm 14,9$ va $229,7 \pm 26,5$ ng/ml ni tashkil qildi ($p < 0,001$).

Endoteliyda plazminogenning to'qima (t-PA) va urokinaza (u-PA) aktivatorlari va ularning ingibitorlari (PAI-1 va PAI-2) hosil bo'ladi. t-Pa endoteliyda doimo hosil bo'lib turadi, ammo uning endoteliotsitlardan "ajralib chiqishi" muayyan xolatlarda (jismoniy zo'riqishda, katexolaminemiya, venalar okklyuziyasi va boshq.) yuzaga keladi. Endotelial xujayralar yuzasida plazminogen va t-Paga nisbatan retseptorlar mavjud bo'lib, fibrinolizning maxalliy faollashuvida ishtirok etadi. Endoteliyda molekular vazni 40'000 ga teng bo'lgan (anneksin II) oqsili hosil bo'lib, u t-PA bilan bog'lanib uning plazminogenni faollovchi xususiyatini oshiradi. Plazminogenning anneksin-II bilan bog'langan to'qima aktivatori uning PAI-1 ingibitori ta'siridan "himoyalangan" bo'ladi.

Xulosa. Tadqiqotimiz natijalariga ko'ra endotelin miqdori oshmagan holda, PAI-1 miqdorining ortganligini ko'rish mumkin. Endotelin eng kuchli endogen vazokonstriktor, yuqori konsentratsiyada u yalig'lanish va proliferativ xususiyatlarga ega, lekin o'rgalilgan YuIK mavjud bemorlarda oshganligini aniqlamadik. Shundan kelib chiqqan holda, qonda PAI-1ning yuqori miqdori endoteliyning funksional holatining buzilishi, giperfibrinoliz holati va tromb hosil bo'lish jarayonining diagnostik ahamiyatli markeri hisoblanadi.